

**МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ**

**ВІСНИК
НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ОБОРОНИ
УКРАЇНИ**

5 (30) / 2012

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Рекомендовано
до друку вченою радою Національного університету оборони України.
Протокол № 13 від 24 вересня 2012 р.

Київ – 2012

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Іващенко Л. Я. – доктор педагогічних наук, професор
Маслов В. С. – доктор педагогічних наук, професор
Свистун В. І. – доктор педагогічних наук, професор
Стефаненко П. В. – доктор педагогічних наук, професор
Ягупов В. В. – доктор педагогічних наук, професор
Болтівець С. І. – доктор психологічних наук, професор
Корольчук М. С. – доктор психологічних наук, професор
Ложкін Г. Н. – доктор психологічних наук, професор
Малхазов О. Р. – доктор психологічних наук, професор
Стасюк В. В. – доктор психологічних наук, професор
Лисенко О. Є. – доктор історичних наук, професор
Рибак М. І. – доктор історичних наук, професор
Сідак В. С. – доктор історичних наук, професор
Сидоров С. В. – доктор історичних наук, доцент
Шевчук В. П. – доктор історичних наук, професор
Мосов С. П. – доктор військових наук, професор
Діхтієвський П. В. – доктор юридичних наук, професор
Калюжний Р. А. – доктор юридичних наук, професор
Колодій А. М. – доктор юридичних наук, професор
Семон Б. Й. – доктор технічних наук, професор
Богайчук В. Ж. – кандидат політичних наук, доцент
Гайдулін О. О. – кандидат філософських наук, доцент
Мулява В. Д. – кандидат філософських наук, доцент
Осьодло В. І. – кандидат психологічних наук, доцент
Пашинський В. Й. – кандидат юридичних наук, доцент

РЕДАКЦІЯ:

Редактор – **Стасюк В. В.**, доктор психологічних наук, професор
Відповідальний секретар – **Богайчук В. Ж.**, кандидат політичних наук, доцент

Засновник – Національний університету оборони України

Виходить 6 разів на рік

Свідоцтво про державну реєстрацію збірника КВ № 16922-5692 ПР від 15. 07. 2010 р.

Згідно постанови президії ВАК України від 01. 07. 2010 р. № 1-05/5 збірник “Вісник Національного університету оборони України” визнано фаховим виданням у галузі психологічних наук, та постанови президії ВАК України від 16. 12. 2009 р. № 1-05/6 у галузі педагогічних наук.

Вид видання – збірник наукових праць

Сфера розповсюдження – загальнодержавна

Адреса редакції:

Київ-049, Повітрофлотський проспект, 28

Телефон для довідок: 271-06-23, 271-06-29

© Вісник Національного університету оборони України

ЗМІСТ

Питання педагогіки

Баранівський В. Ф. Професійна компетентність фахівців з виховної та соціально-психологічної роботи для Збройних сил України.....	5
Берестецька Н. В. Особливості професійної підготовки прикордонників у Великій Британії в умовах глобалізаційних процесів.....	11
Бец І. О. Методичні рекомендації науково-педагогічному складу щодо формування науково-дослідницької компетентності у майбутніх офіцерів-прикордонників.....	17
Білявець С. Я. Результати експериментального дослідження формування професійної культури військовослужбовців за контрактом в органах охорони державного кордону.....	22
Бойко О. В. Побудова структури лекції-візуалізації на основі піраміди Мінто.....	27
Вітченко А. О., Вітченко А. Ю. Компетентнісний підхід до підготовки викладача ВВНЗ.....	33
Гіренко С. П. Сучасні шляхи підготовки курсантів - майбутніх психологів органів внутрішніх справ до діагностики конфліктних явищ в професійному середовищі.....	38
Голівець С. В., Погорельська І. Б. Використання інформаційних технологій при навчанні іноземних мов.....	44
Горбенко А. І. Вплив педагогічних умов на розвиток професійної мотивації до оперативно-службової діяльності офіцерів органів охорони державного кордону.....	48
Зельницький А. М., Пашкова О. О. Національна рамка кваліфікацій вищої освіти у формуванні змісту військової освіти.....	52
Іванюта О. О. Критеріально-показникова система здійснення моніторингу навчальної успішності майбутніх землевпорядників.....	57
Клочко А. М. Мотиваційна сфера як чинник професійного становлення особистості правоохоронця в ВНЗ системи ОВС.....	62
Ковтун П. В., Теслиук В. М. ІТ грамотність - вимога сучасних систем освіти зарубіжних країн (досвід США).....	66
Кравченко А. І. Критерії оцінювання сформованості комунікативної взаємодії курсантів у період первинної професійної підготовки.....	71
Лисенко О. Ю. Виховання морально-етичних цінностей особистості майбутнього провізора у процесі вивчення профільних дисциплін.....	75
Луцький О. Л. Структурно-функціональна модель і педагогічні умови розвитку управлінської компетентності керівних кадрів Державної прикордонної служби України.....	81
Новікова Т. Л. Модель формування соціокультурних цінностей у майбутніх офіцерів-прикордонників в процесі вивчення гуманітарних дисциплін.....	87
Осипенко С. І. Гуманістична парадигма освіти в системі підвищення кваліфікації керівних працівників у сфері цивільного захисту.....	92
Осмолян В. А. Морально-педагогічні аспекти розслідування злочинів.....	97
Полторак С. Т. Шляхи вдосконалення системи бойової підготовки щодо формування професійної компетентності командирів підрозділів Внутрішніх військ в період їх професійного становлення.....	100
Прохорчук О. М., Каленський А. А. Компетентнісний підхід до підготовки бакалаврів соціальної педагогіки.....	106
Романишина Л. М., Островська Н. Д. Теоретичні засади наукової діяльності викладачів вищих навчальних закладів.....	110
Романюк І. М. Вивчення досвіду організації виховної роботи з військовослужбовцями у період від Давньої Русі до 1917 року.....	113
Сальнікова О. Ф. Генезис і логіка становлення інноваційної культури особистості і суспільства.....	118
Сопівник Р. В. Науково-педагогічні працівники як суб'єкти формування лідерських якостей студентів аграрних вищих навчальних закладів.....	123
Стаднійчук І. П., Кубицький С. О. Формування фахових компетенцій майбутнього техника-механіка у коледжі на засадах компетентнісного підходу.....	129
Телелим В. М., Приходько Ю. І. Проблемні питання подальшого розвитку системи військової освіти.....	134
Тернопільська В. І. Сучасні тенденції мотивації навчально-професійної діяльності студентів.....	141
Торічний О. В. Роль науково-дослідної діяльності у формуванні військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.....	145
Тракалюк О. Л. Компетентнісний підхід у сучасній науковій літературі.....	151
Трембовецький О. Г. Формування пізнавальної самостійності майбутніх офіцерів-прикордонників.....	156
Чайковський М. Є. Формування якості життя студентів з особливими потребами в інклюзивному освітньому просторі ВНЗ.....	160
Чернявський О. А. Необхідність формування компетентності офіцерського складу Збройних сил України у сфері спеціальної фізичної підготовки та спорту.....	166

Шукатка О. В. Аналіз результатів експериментального дослідження формування здоров'язбережувальної компетенції майбутніх економістів.....	171
Щербій О. С. Методика формування морально-психологічної готовності курсантів держспецзв'язку до професійної діяльності.....	175
Яцук А. В., Кубицький С. О. Дослідження прояву насильства щодо підлітків у загальноосвітньому навчальному закладі.....	181

Питання психології

Андросович К. А. Особливості професійного становлення учнів професійно-технічного навчального закладу.....	185
Васильєв С. П. Гендерні особливості адаптації курсантів до навчання в цивільному вищому навчальному закладі.....	190
Ващенко І. В., Леженіна Л. М. Аналіз психологічної симптоматики емоційного вигорання у слідчих Служби безпеки України.....	194
Дубровинський Г. Р. Трансцендентні ролі у психодрамі Я. Морено.....	201
Клименко І. В. Гендерні особливості мотиваційної спрямованості працівників органів внутрішніх справ.....	205
Корольчук В. М. Методи оптимізації психічного стану фахівців ризиконебезпечних професій.....	210
Кузнєцов М. А., Макаренко П. В., Ларіонов С. О. Особливості соціально-психологічної сумісності у сім'ях працівників органів внутрішніх справ.....	217
Лисенко О. Ю. Професійно-особистісне рейтингування як елемент формування соціально-значущих компетентностей майбутніх провізорів.....	223
Лозінська Н. С. Особливості мотивації до професійної діяльності військовослужбовців миротворчих підрозділів.....	227
Мась Н. М., Сторожук Н. А., Сальнікова О. Ф. Темпераментальні властивості як чинник соціально-психологічної адаптації військовослужбовців строкової служби.....	232
Милославська О. В. Особливості взаємозв'язку емоційного інтелекту та соціального інтелекту.....	240
Мостова І. В. Особливості перебігу адаптації студентів першого курсу протягом навчального року.....	246
Пишко І. О., Ткаченко В. В. Соціально-психологічні чинники формування лідерських компетенцій військовослужбовців.....	252
Поздишев С. О. Психологічне забезпечення професійної підготовки офіцерів оперативно-тактичної ланки до управлінської діяльності.....	258
Рудська М. Соціально-психологічні особливості політичних настроїв серед студентської молоді.....	263
Солдатов С. В. Теоретико-методологічні положення вивчення сутності психологічних особливостей професійної діяльності.....	268
Стасюк В. В., Толлок І. В. Психолого-педагогічна компетентність як основа професіоналізму військового фахівця оперативно-тактичного рівня підготовки.....	274
Ступакова О. В. Вплив ставлення працівників ОВС до соціально-професійного оточення на службову діяльність.....	279
Форотинська О. В. Особливості локусу контролю неповнолітніх злочинців як складової їх особистісної відповідальності.....	284
Хміляр О. Ф. Просторова регуляція відносин між людьми за допомогою символічних культурних засобів.....	289
Шевченко Л. О. Особливості особистісних проявів жінок-злочинниць.....	296
Щербина В. Л. Практики розвитку кіберкомунікаційної складової навчального процесу вищої школи: соціально-психологічний аспект.....	302

Соціально - правові питання

Малюга В. М., Шевченко М. М. Комплексний механізм реалізації державного регулювання в системі забезпечення військово-соціальної безпеки.....	308
Олійник О. М. Військовий аспект соціальної безпеки в контексті нової стратегії національної безпеки України.....	314
Шевченко О. В., Горбенко І. В. Вчені звання в Україні: минуле та сьогодення.....	320
ДО ВІДОМА АВТОРІВ	325

*Стасюк В. В., доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри морально-психологічного*

забезпечення військ НУОУ (м. Київ)

*Толок І. В., директор Департаменту військової освіти
та науки Міністерства оборони України (м. Київ)*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНОГО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ

В даній статті розглядається психолого-педагогічна компетентність як основа професіоналізму військового фахівця оперативного-тактичного рівня підготовки. Визначений взаємозв'язок педагогічних категорій психолого-педагогічна компетентність та професіоналізм.

Ключові слова: компетентність, психолого-педагогічна компетентність, військовий фахівець оперативного-тактичного рівня підготовки.

В данній статті рассматривается психолого-педагогическая компетентность как основа профессионализма военного специалиста оперативно-тактического уровня подготовки. Определенная взаимосвязь педагогических категорий психолого-педагогическая компетентность и профессионализм.

Ключевые слова: компетентность, психолого-педагогическая компетентность, военный специалист оперативно-тактического уровня подготовки.

The psychologies and pedagogies to competence considers In this article what a basis of professionalism of military specialist operational tactical level preparation is. Definite intercommunication of pedagogical categories of psychologies and pedagogies to competence and professionalism.

Key words: competence, psychologies and pedagogies to competence, military specialist operational tactical level preparation.

Соціальні зміни в суспільстві викликали зміну парадигми військового навчання та виховання. В сучасних умовах вона передбачає перш за все самостійність, творчість, ініціативу, відповідальність, уміння прийняти правильне рішення в складних, екстремальних умовах. Тому педагогічний процес вищого військового навчального закладу (ВВНЗ) потребує удосконалення організації навчально-виховного процесу і як результат сформованості психолого-педагогічної компетентності випускника ВВНЗ.

Одним із оптимальних шляхів одночасного задоволення потреб як випускників військової магістратури, так і їхніх замовників є застосування компетентнісно-орієнтованого підходу до їхньої підготовки у вищій військовій школі. Вимоги до офіцера Збройних Сил України сформовані у ряді документів і законів. У них передбачено, що офіцером повинна бути особа, яка має відповідну освіту, належний рівень психолого-педагогічної компетентності, яка здійснює військову діяльність по захисту Вітчизни.

Виходячи з цього потребою сучасності є – зростання вимог до моральних, психологічних і професійних якостей військовослужбовців та їх елітної частини – офіцерів, до їх професійної освіти, які виконують завдання щодо навчання та

виховання підлеглих. Від рівня підготовки офіцера, його моральних та ділових якостей в повній мірі залежать боєготовність та боєздатність підрозділів та військових частин. З педагогічної точки зору офіцерський склад являє собою найбільш підготовлену та досвідчену категорію військових педагогів, яким належить керівна роль у навчально-виховному процесі.

Військовий фахівець оперативного-тактичного рівня підготовки зустрічається з труднощами у службовій діяльності, які пов'язані головним чином із недостатністю досвіду у навчанні та вихованні особового складу.

Основними з них, як показав аналіз службових відгуків на випускників, є:

недостатня сформованість психолого-педагогічних умінь, необхідних для організації військового навчання та виховання особового складу;

поспішність у вирішенні складних виховних завдань, в оцінці дій та вчинків підлеглих;

невміння встановити гармонійні взаємовідносини на основі статутних вимог з військовослужбовцями, знаходити правильні шляхи зміцнення дисципліни в підрозділі;

відсутність витримки у конфліктних ситуаціях;

відсутність необхідної цілеспрямованості, вміння застосовувати

знання в плануванні та організації дій підлеглих;

недостатнє вміння аналізувати підсумки своєї діяльності та діяльності військового колективу;

несформованість стилю діяльності, який забезпечує досягнення поставленої мети.

Підготовка магістрів у системі вищої військової освіти спрямована на створення умов для творчого розвитку обдарованої особистості і підготовку військових фахівців за функціональними напрямками діяльності: науково-дослідним (творчим), науково-педагогічним, управлінським. Військовий фахівець оперативно-тактичного рівня підготовки повинен володіти поглибленими знаннями з обраної спеціальності, вміннями інноваційного характеру, навичками науково-дослідної, науково-педагогічної та управлінської діяльності, набути певний досвід використання одержаних знань у відповідній сфері професійної діяльності.

Компетентістний підхід пов'язаний зі створенням у свідомості образу ідеального професіонала в сфері оборони, який здійснює ідеальну діяльність. Вона знаходить своє відображення в освітніх кваліфікаційних характеристиках, моделях спеціаліста, професіограмах тощо. Під поняттям компетентістний підхід необхідно розуміти спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових та предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу є сформована загальна компетентність, що є сукупністю ключових та предметних компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості військовослужбовця. Така характеристика повинна бути сформована у процесі навчання та виховання і містити знання, вміння, досвід діяльності та поведінку військовослужбовця.

Аналіз змісту підготовки військових фахівців оперативно-тактичного рівня, свідчить, що випускник – це професіонал у сфері оборони з фундаментальною науковою підготовкою, який володіє сучасними інформаційними технологіями, підготовлений до участі в психолого-педагогічній діяльності.

Збройним Силам України необхідний професіонал в сфері оборони, який має сформований творчий, морально-особистісний досвід. Виходячи з цього, проблема формування психолого-педагогічної компетентності військових фахівців оперативно-тактичного рівня підготовки в умовах Національного

університету оборони України, постає як одна з найвагоміших, розв'язання якої, багато в чому забезпечить сталий розвиток ЗС України.

Педагогіка має свій понятійний апарат – систему педагогічних понять, які виражають наукові узагальнення та відбивають найзагальніші закономірні зв'язки й відношення, що існують у реальній дійсності. Ці поняття називають категоріями педагогіки [2, с. 420]. Серед них чільне місце займає категорія психолого-педагогічної компетентності.

З'ясуємо сутність поняття “психолого-педагогічна компетентність”. Складне слово “психолого-педагогічна” засвідчує наявність двох аспектів компетентності – педагогічного і психологічного.

О. Дубасенюк розглядає професійно-педагогічну компетентність як сукупність умінь майбутнього педагога особливим способом структурувати наукові та практичні знання з метою ефективного вирішення професійних завдань [5, с. 71], компонентами якої є: компетентність у галузі теорії та методики виховного процесу, його мети, завдань, принципів, закономірностей, змісту, способів, форм методів; компетентність у сфері фахових предметів та знання того, як зробити сам процес виховання та зміст предмету провідними способами виховання учнів; соціально-психологічна компетентність у галузі спілкування; диференціально-психологічна компетентність у сфері мотивів, здібностей, спрямованості; аутопсихологічна компетентність у сфері переваг та недоліків професійної діяльності та особистості.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень дозволяє стверджувати, що професійно-педагогічна компетентність є комплексною характеристикою здатності педагога бути суб'єктом власної діяльності; вона включає сукупність знань, які дозволяють кваліфіковано судити про питання сфери професійної діяльності; здатність висловлювати авторитетну думку в різних проблемних ситуаціях; стан, що дозволяє діяти відповідально, з гарантією результату.

На необхідність поглиблення психологічних знань, розвитку психологічної компетентності, як сукупності психологічних якостей, що впливають на результативність діяльності, вказує А. К. Маркова [11] у своїй психологічній концепції. Н. В. Кузьміна під психологічною компетентністю педагога розуміє сукупність

психологічних знань, умінь, навичок, необхідних для успішного здійснення його функцій щодо виховання, навчання і розвитку особистості [8].

На думку В. А. Семиченко [12, с. 35], психологія, що викладається у вищих навчальних закладах, орієнтована швидше на логіку науки, а не на логіку практичних потреб людини. Пряме декларування її значущості для життя та професійної діяльності не може орієнтувати студентів на підвищення своєї психологічної грамотності, або, ширше, психологічної компетентності. Компетентність взагалі – атрибут особистісного рівня, система тих засвоених засобів, за допомогою яких людина розв'язує ті чи ті завдання. Будь-які знання, окремі навички або вміння лише тоді стають дійовими, коли інтегруються у цю загальну систему засобів, вступають у зв'язки з іншими структурними елементами, творчо модифікуються, гнучко використовуються відповідно до цілей і умов діяльності або міжособистісної взаємодії. Зрозуміло, що психологічна компетентність не може формуватися на сприйнятті психології як рецептурного довідника, котрий визначає, як треба поводитися в тих чи інших ситуаціях.

Феномен психологічної компетентності дав нам підстави для розуміння її в якості багатоаспектного структурованого утворення, що складається із певного відносно константного набору психологічних характеристик. Відповідно до цього, адекватним щодо визначення змісту зазначених характеристик був визнаний комплекс психодіагностичних прийомів, який, дає змогу отримати позитивну відповідь стосовно змісту особливостей взаємозв'язку зазначених складових з одного боку, а також можливість визначити шляхи і конкретні засоби оптимізації психологічної компетентності військового фахівця оперативного-тактичного рівня підготовки як одного із вагомих чинників здійснення ним психолого-педагогічних впливів, спрямованих на підвищення якості організації навчально-виховного процесу.

Н. І. Лісова визначила психолого-педагогічну компетентність педагога як сукупність теоретичних психолого-педагогічних знань, практичних умінь і навичок, здатностей до спілкування і розвитку особистісних характеристик, що дозволяють творчо здійснювати професійно-педагогічну діяльність, змінювати її відповідно до педагогічної ситуації,

досягаючи якісних результатів у навчанні, вихованні та розвитку учнів [9, с. 17].

О. І. Гура визначив психолого-педагогічну компетентність викладача вищого навчального закладу як складну особистісно-професійну системну якість, яка забезпечує на особистісному рівні його самоорганізацію відповідно до вимог професійної діяльності у вищому навчальному закладі і виявляється в актуальному стані у формі професійної компетентності [3, с. 304].

У військовій сфері І. П. Чистовська визначила педагогічну компетентність майбутніх магістрів військового управління як інтегративну властивість особистості, яка включає сукупність знань, навичок, умінь у психолого-педагогічній галузі, здатність впливати на процес розвитку і саморозвитку соціально-ціннісних характеристик особистості військовослужбовців, дозволяє виконувати соціально-ціннісні функції у військовому колективі, попереджувати й усувати прояви негативної поведінки підлеглих [13, с. 149].

В структурі професійної компетентності командира В. М. Дружин визначив поняття психологічної компетентності як сукупність знань, умінь і особистісних якостей, необхідних для успішного науково-обґрунтованого здійснення взаємодії, спілкування і взаємовідносин командира з особовим складом. Він визначив, що психологічний компонент відповідає всім видам і функціям командирської діяльності в особливості через спілкування з підлеглими в реалізації функцій виховання підлеглих [4, с. 79].

Є. Ю. Литвиновський на основі дослідження професійних якостей офіцера структури виховної роботи визначив, що психолого-педагогічна компетентність передбачає наявність у менеджерів виховного процесу педагогічного передбачення, педагогічної техніки, які поряд з іншими особистісними якостями вміщуються в поняття “педагогічна майстерність” офіцера структури виховної роботи [10, с. 32].

На думку В. В. Ягупова [14, с. 60] через специфіку військово-професійної діяльності та функціональних обов'язків кожен офіцер водночас є вчителем, вихователем і організатором усього військово-педагогічного процесу, який за наявності певної військово-професійної підготовленості, психолого-педагогічної компетентності, розвинутих особистісних

властивостей може досягти позитивних результатів у навчанні, вихованні та психологічній підготовці військовослужбовців.

Розгляд сутності понять педагогічної і психологічної компетентностей підводить до з'ясування категорії “психолого-педагогічна компетентність”. Ця категорія у поглядах учених постає як пропорційна сукупність професійних, комунікативних, особистісних рис офіцера, який виконує функцію військового педагога, що допомагають йому досягати якісних результатів у процесі навчання та виховання; як сукупність взаємопов'язаних професійно-теоретичних знань, практичних умінь, комунікативної діяльності, що дозволяють здійснювати діяльність адекватну своїм здібностям, досягати якісних результатів у процесі навчання і виховання; як інтегративна професійно-особистісна характеристика, що виражається в готовності офіцера-випускника до самостійної побудови педагогічної діяльності.

Аналіз досліджень дає можливість стверджувати, що психолого-педагогічна компетентність – це комплексна властивість особистості яка складається з поінформованості в спеціальній, методичній та психологічній областях [7, с. 89], здатність військових фахівців оперативно-тактичного рівня підготовки вирішувати психолого-педагогічні, методичні та виховні завдання. Підґрунтям психолого-педагогічної компетентності є педагогічні здібності, під якими розуміють комплекс психічних властивостей та якостей особистості, які є умовою досягнення високих результатів у навчанні та вихованні [1, с. 223-224].

Психолого-педагогічна компетентність розглядається як система спеціальних знань та умінь, оволодіння якими дозволить забезпечити майбутньому офіцеру високий результат у виховній діяльності та спілкуванні з підлеглими та здатність до професійного та особистісного зростання.

Психолого-педагогічна компетентність військовослужбовця включає: основні психологічні характеристики особистості та методи їх діагностування; психологічні закономірності міжособистісної взаємодії і, зокрема, спілкування; соціально-психологічні механізми регуляції групової творчої діяльності; формування ефективних творчих та управлінських “команд”; психологію військових колективів; психологічні аспекти поведінки тощо;

Психолого-педагогічна компетентність як категорія педагогічної науки займає чільне місце у системі педагогічних категорій; вона є складовою професійної компетентності, що входить у структуру професійної майстерності.

За визначенням академіка АПН України І.А.Зязюна “Підвалиною професійної майстерності є професійна компетентність (спрямованість і професійні знання становлять той кістяк високого професіоналізму в діяльності, який забезпечує цілісність системи, що самоорганізується)” [6, с. 31].

Професіоналізм – це сукупність, набір особистісних характеристик людини, необхідних для успішного виконання завдань. Коли стверджують про професійне виконання праці, завжди мають на увазі її здійснення на високому рівні. Професіоналізм розкривається через компетентність, поєднання психологічних якостей, що дозволяють діяти самостійно і володіти здатністю виконувати певні функції та включає:

професіоналізм знань на основі комплексності, особистісної забарвленості та одночасне їх формування на теоретичному та технологічного рівнях;

професіоналізм спілкування як суб'єкт-суб'єктну взаємодію у стосунках з вихованцями;

професіоналізм самовдосконалення через самоосвіту та самовиховання.

Реформування військової освіти висуває такі основні вимоги до психолого-педагогічного аспекту професіоналізму військових фахівців оперативно-тактичного рівня підготовки:

бути носієм ґрунтовних та всебічних знань, систематично поновлювати та поповнювати їх;

акцентувати увагу та надавати перевагу педагогічній творчості та креативності у вирішенні педагогічних проблем;

підвищувати світоглядну й гуманітарну направленість педагогічного процесу, прищеплювати вихованцям уміння творчо застосовувати свої знання у професійній діяльності та повсякденному житті;

головну мету вбачати в розвитку та професіоналізації особистості тих, хто навчається, а не передачі їм знань, навичок та умінь;

удосконалювати організацію та всебічне методичне й дидактичне забезпечення тих, хто навчається;

Питання психології

забезпечити неупереджене оцінювання рівня підготовленості суб'єктів навчання, постійно розвивати у них аналітичне та творче мислення;

забезпечити підготовку військових фахівців, які б раціонально поєднували в собі ґрунтовні теоретичні знання та високий рівень практичної підготовленості.

Ми визначаємо психолого-педагогічну компетентність військових фахівців оперативного-тактичного рівня підготовки як індивідуальну "траєкторію" сходження до вершин професіоналізму, засобами переходу від одного рівня професіоналізму до іншого.

Професіоналізм військових фахівців оперативного-тактичного рівня підготовки – результат індивідуальної самореалізації особистості. Реалізаційна спрямованість відбивається в ієрархічній структурі мотиваційної сфери особистості, виявляється у цілеспрямованих вчинках і поведінці, переживається на емоційному рівні як інтерес, захоплення, відчуття перспективи.

Під психолого-педагогічною компетентністю офіцера слід вважати систему психолого-педагогічних знань,

умінь та навичок, оволодіння якими дозволить забезпечити виконання двоєдиних цілей офіцера: по-перше, забезпечення високого морально-психологічного стану особового складу, по-друге, саморозвиток військового фахівця оперативного-тактичного рівня підготовки.

Отже, для військового фахівця оперативного-тактичного рівня підготовки сформована психолого-педагогічна компетентність визначає зміст діяльності. Детермінанти змісту психолого-педагогічної компетентності найбільш високого рівня пов'язані з формуванням творчих якостей, умінням самостійно діяти в нестандартних та складних умовах, передбачають самовизначення, самореалізацію та самовдосконалення особистості в освітньому процесі. Важливим при цьому є прагнення особистості виробити духовні, моральні, вольові, психологічні та фізичні якості через самовиховання і самоосвіту в період навчання у Національному університеті оборони України та постійного вдосконалення своїх якостей у процесі подальшої професійної діяльності.

Література

1. Батыщев С. Я. Энциклопедия профессионального образования: В 3 т. / Батыщев С. Я. – М., 1999. – Т. 2. – 504 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [ред.-упор. В. Бусел.] – Київ-Ірпінь : ВТФ "Перун", 2002. – 1440 с.
3. Гура О.І. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу: теоретико-методологічний аспект: Монографія / Олександр Іванович Гура. – Запоріжжя : ГУ "ЗІДМУ", 2006. – 332 с.
4. Дружин В. Н. Психологическая компетентность в профессиональной деятельности командира полка (батальона): дис... канд. психол. наук : 19.00.03 / Дружин Владимир Николаевич. – Тверь, 1998 – 130 с.
5. Дубасенюк О. А. Основи теорії і практики професійної виховної діяльності / Олександра Антонівна Дубасенюк. – Житомир : Житом. держ. пед. університет ім. І.Франка, 1995. – 187 с.
6. Зязюн І.А., Крамущенко Л.В., Кривонос І.Ф., Самещенко О.Г., Семиченко В.А., Тарасевич Н.М. Педагогічна майстерність. -К., 1997
7. Кузьмина Н. В. Профессионализм деятельности преподавателя и мастера производственного обучения / Кузьмина Н. В. – М. : Высшая школа, 1989. – 167 с.
8. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя / Кузьмина Н. В. – М. : АПН, 1990. – 149 с.
9. Лісова Н. І. Розвиток психолого-педагогічної компетентності молодих учителів у системі післядипломної освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" / Н. І. Лісова. – К., 2005. – 20 с.
10. Литвиновський Є. Ю. Офіцер структур виховної роботи в Збройних Сил України – менеджер виховного процесу / Є. Ю. Литвиновський // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка: військово-спеціальні науки. – 2003. – № 5–7. – С. 29–33.
11. Маркова А. К. Психология профессионализма / Маркова А. К. М. : Наука. – 1996. – 123 с.
12. Семиченко В. А. Використання психології в навчально-виховному процесі вищої школи / В. А. Семиченко // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 3. – С. 35–36
13. Чистовська І. П. Формування педагогічної компетентності майбутніх магістрів військового управління : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Чистовська Ірина Петрівна. – К., 2006. – 268 с.
14. Ягупов В. В. Педагогічна майстерність офіцера / В. В. Ягупов // Збірник наукових праць ВГІ НАОУ. – 2002. – № 4 (29). – С. 60–71.